

Janecskó Kata

LEVÉL A FOLYÓRÓL

WORLD PRESS PHOTO

2023-10-08 | NOVELLA, WORLD PRESS PHOTO

A falubelieket senki sem tudta meggyőzni, hogy az Amu-darja vize nem vált vérré. A düledező hídon, amelyet görbe faágakból eszkábáltak és drótoztak össze jól-rosszul, nem mertek többé átkelni. Már nem ültek férfiak horgászbottal a kezükben a folyó

partján. Az asszonyok felhagytak a mosással. A boltos sárgásbarna ölebét, a futkosás közben véletlenül az Amu-darjába csúszott kutyát nem engedték vissza a faluba. Amikor fel-feltűnt a szélső házaknál, botokkal kergették el.

Kezdték megszokni, hogy nem lehet öntözni. Hol reménykedve, hol lemondóan kémltek az eget. Nézték a pusztuló veteményt. Latolgatták, mennyi időbe telik megszokni az éhséget.

Egy nap mérnökök jöttek a faluba, tolmáccsal. Aktatáskájuk volt és izzadt a tenyerük. Rekedt hangon győzködték az embereket, hogy amit látnak odalent kavarni, az csak iszap. Amazok nem figyeltek. A száradó fákról lehulló leveleket nézték.

A tolmács levelet talált reggelre kelve a szállásánál. Az ajtaja előtt, a földön hevert: egyszerű, félbehajtott papírlap. Nem látott rajta aláírást – mintha mindenki írta volna és senki se.

Tudom. Tudom, hogy nem iszap az. Vagy ha mégis az, akkor az ereimben is iszap folyik már. Hömpölyög, kavarog. Lerakódik a szívemre.

A tolmács a zsebébe tette a papírlapot és nem szólt róla a mérnököknek. Másnap mind visszautaztak a nagyvárosba. A falubeliek ott maradtak. A vöröslő folyómeder is.

A nők öregedése, mintha láthatatlan lefolyón át a testükből is szivárgott volna a víz, felgyorsult. A férfiak – bár tiltotta a vallás – inni kezdtek. Víz egyre kevesebb, de alkohol még volt.

Egy este, amikor a telihold különös fénybe borította az Amu-darját, egyikük megpróbálta a vörös vízbe ölni magát részegen, megszokásból, úgy, ahogy generációk óta szokás volt a faluban. Életben maradt.

Nem volt elég víz, hogy elnyelje.

**kép | Anush Babajanyan: Tönkretett vizek
VII Ügynökség/ National Geographic Society**

Az üzbegisztáni Amu-darja iszapja sötétvörös színt ad a víznek, mivel a folyó vízszintje folyamatosan csökken. 2019. október 28.

Négy, tengerparttal nem rendelkező közép-ázsiai ország küzd az éghajlati válsággal és a vízhiánnyal a közös vízkészletek koordinálatlan használata miatt. Tadzsisztánnak és Kirgizisztánnak, amelyek folyásirányban feljebb fekszenek a Szir-darja és Amu-darja folyókon, télen többletenergiára van szükségük. A folyásirányban lejjebb fekvő Üzbegisztánnak és Kazahsztánnak nyáron vízre van szüksége a mezőgazdaság számára. Az országok korábban szezonálisan fosszilis energiahordozókból származó energiát cseréltek a felső folyásirányban lévő gátakból felszabaduló vízre, de a Szovjetunió bukása és a privatizált iparágak térnyerése óta ez a rendszer kiegyensúlyozatlanná vált. A fenntarthatatlan vízhasználat és a közelmúltban bekövetkezett intenzív aszályok súlyosbítják a problémát.

**WORLD PRESS PHOTO kiállítás a Magyar Nemzeti Múzeumban
2023. szeptember 22 - november 5.**